

СУТНІСНЕ НАПОВНЕННЯ КАТЕГОРІЇ «ЕКОНОМІЧНА СТАБІЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА»

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розкрито та узагальнено існуючі вітчизняні та зарубіжні погляди до трактування категорії «економічна стабільність підприємства». Здійснено порівняння економічної стабільності підприємства із стійкістю, сталістю, здатністю певної системи функціонувати у стані рівноваги.

Ключові слова: економічна стабільність, стійкість, сталість.

Abstract

The existing domestic and foreign views on the interpretation of the category "economic stability of the enterprise" are revealed and generalized. The comparison of economic stability of the enterprise with stability, stability, ability of a certain system to function in a state of equilibrium is carried out.

Keywords: economic stability, stability, sustainability.

Питання, пов'язані з вивченням категорії економічної стабільності підприємства, висвітлено у працях Н.О. Шпака, М.І. Романишин, Н.Л. Любченко, О.М. Сологуба, В.М. Ячменьова, Карачини Н.П., Сороки Л.Ю. та ін. Детальний аналіз наукових праць вищезгаданих дослідників так і не дав однозначної інтерпретації категорії економічна стабільність підприємства.

На сьогоднішній день категорія «економічна стабільність підприємства» належить до низки недостатньо вивчених економічною наукою, про що свідчать численні дискусії між науковцями. Враховуючи недостатню розробку як у науково-практичному, так і в організаційно-практичному рівні та ґрунтуючись на історії розвитку економічної науки, необхідно дослідити теоретичну сутність цієї категорії.

Насамперед виділемо основні підходи до визначення поняття «економічна стабільність». Починаючи з меркантилістів та технократів, які визначили, що запорукою економічної стабільності є торгівля та виробництво; далі фізіократів, що вважали джерелом стабільності природні багатства, започаткована теорія стабільності.

А. Сміт визначив, що стабільність утворюється у всіх сферах економіки без винятку. На його думку, причини, що порушують економічну стабільність, можуть бути як об'єктивними, так і суб'єктивними, а саме: війна, лінь нації, уряд. Жан-Батист Сей досліджував економічну стабільність на рівні держави та визначив її як стан економіки, за умов якої забезпечується збалансоване споживання та дотримання принципів економічного лібералізму. На його думку, стабільність – це не тільки рівновага, але й механізм, що забезпечує такий стан системи. У свій час К.Маркс намагався побудувати теоретичну модель стабільного та сталого суспільства через дослідження сутності економічних криз [1]. Під економічною стабільністю суб'єкта підприємництва в економічній літературі [2] часто розуміють комплекс властивостей виробничої, інноваційної, організаційної, фінансово-кредитної діяльності з врахуванням їх взаємовпливу та взаємодії, а також здатність виробленої продукції та її інноваційні властивості, науково-технічний розвиток матеріально-технічної бази, стабільність ресурсного забезпечення, розвиненість кадрового та інтелектуального потенціалу, наявність інноваційного менеджменту.

На переконання Н. Шандової [3], економічну стабільність формують два чинники, здатні забезпечити ефективне функціонування всіх підсистем суб'єкта господарювання. Перший і визначальний чинник – економічне зростання. Другий чинник описує адекватний стан внутрішнього та зовнішнього середовищ підприємства, тобто його економічну рівновагу. Дослідниця запропонувала

власну концепцію економічної стабільності, яка полягає в максимальному значенні зростання економіки підприємства при мінімальному відхиленні економічної системи підприємства від стану рівноваги.

Економічну стабільність підприємства, як вважає О. Зеткіна, можна розглядати як забезпечення його рентабельної виробничо-комерційної діяльності за рахунок підвищення ефективності використання виробничих ресурсів і управління підприємством, стійкого фінансового стану за рахунок поліпшення структури активів, а також стабільного розвитку потужності підприємства й соціального розвитку колективу при самофінансуванні в умовах зовнішнього середовища, що динамічно розвивається [4].

Карачина Н.П. та Сорока Л.Ю. вважають, що економічна стабільність підприємства обумовлює його подальший розвиток і забезпечується завдяки взаємодії внутрішніх складових системи: фінансова стабільність забезпечує стан рівноваги та незмінність системи; економічна стійкість зберігає значення показників, забезпечує життєздатність підприємства; фінансова стійкість визначає ефективне формування, розподіл і формування фінансових ресурсів [5].

Під економічною стабільністю Н.Любченко [6] розуміє стан, обумовлений сукупністю властивостей найважливіших складових елементів суб'єкта господарювання: виробничої діяльності, організаційної роботи, фінансово-грошового обігу, матеріально-технічної бази, ресурсного забезпечення, кадрового та інтелектуального потенціалів, яка визначає відношення суб'єкта господарювання до складного зовнішнього середовища, його взаємодію з економічними суб'єктами різних рівнів і дозволяє утворювати динамічно рівноважну цілісну систему, що самостійно визначає цілеспрямований рух у теперішньому та прогнозованому майбутньому.

Економічна стабільність – складне економічне поняття, яке визначає місце суб'єкта підприємництва як підсистеми у системі більш високого порядку (регіону, галузі, макrorівні). Ефективно функціонує за всім спектром своїх функцій підприємство як господарська система формує адекватний механізм «росту» алгоритмічної складності системи, що, у свою чергу, підвищує потенціал її самоорганізації, який розширює сферу економічної стабільності господарської системи [1].

Н. Кульбака схиляється до думки, що економічна стабільність – це рівноважний збалансований стан економічних ресурсів, що забезпечує стабільну прибутковість і нормальні умови для розширеного відтворення та стійкого економічного зростання з урахуванням впливу найважливіших зовнішніх факторів [6].

О.Сологуб [7] визначає економічну стабільність як врівноважений, збалансований стан економічних, фінансових і соціальних ресурсів підприємства, а також їх взаємозв'язків у межах виробничо-збутової системи, що забезпечує стабільні умови для її відтворення, у тому числі за наявності внутрішніх і зовнішніх несприятливих впливів, що досягається за допомогою здійснення спеціалізованого комплексу різнопланових фінансово-економічних і організаційних заходів з алгоритмом відповідних дій.

На думку В. Ячменьової [1], економічна стабільність – це результуюча характеристика, а її показником виступає рівень економічної стабільності. Дослідники Н. Шпак і М. Романишин [8] розглядають економічну стабільність підприємства під кутом зору його здатності в умовах прояву дестабілізаційних чинників бізнес-середовища ефективно здійснювати виробничо-господарську діяльність, формувати якісний стратегічний потенціал, підтримувати заданий рівень конкурентоспроможності та результативності у довгостроковій перспективі з економічною вигодою та фінансовою незалежністю для підприємства.

Огляд економічної літератури виявив розбіжності у визначенні сутності категорії економічної стабільності. В деяких літературних джерелах стабільність ототожнюють із стійкістю, сталістю, здатністю певної системи функціонувати у стані рівноваги, не змінюючи своєї структури.

Переважає більшість науковців доводить, що стабільність ґрунтується на нестійкій рівновазі між системоутворювальними та системозмінними процесами. З огляду на це важливою властивістю системи має бути пристосування до різних ситуацій. З цих причин категорію «економічна стабільність» найчастіше характеризують через категорію «економічна стійкість» і навпаки. Як зазначено, основними характеристиками стабільності є частота прояву певного явища, а стійкості – рівновага. У комплексі «...стійкість та стабільність є взаємозалежними категоріями, що спроможні забезпечити ефективність функціонування певного об'єкта» [3].

Висновки

Враховуючи сучасні наукові погляди вітчизняних та зарубіжних вчених щодо сутності категорії «економічна стабільність підприємства», вважаємо, що доцільно визначити сутність цієї категорії наступну: «економічна стабільність підприємства» – це врівноважений стан економічних показників у певному інтервалі часу та в межах значення показника, перетнувши який може наступити порушення рівноваги економічної діяльності підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ячменьова В.М. Економічна стабільність: сутність та форми вияву. *Економіка Менеджмент Підприємництво*. 2019. № 24 (II). С. 94-99.
2. Ковалев В.В. Финансовый анализ: управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности. 2-е изд., перераб. и доп. М.: Финансы и статистика, 1999. 512 с.
3. Шандова Н.В. Управління процесами розвитку підприємств машинобудування. *Економічний простір*. 2019. № 21. С. 276–282.
4. Зеткіна О.В. Об управлении устойчивостью предприятия. URL: <http://www.conif.boom.ru/third/section3.htm>.
5. Карачина Н.П., Сорока Л.Ю. Теоретико-методичні засади визначення та оцінювання економічної стабільності підприємств. *Ефективна економіка*. 2015. №11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4487&p=1>
6. Любченко Н.Л. Механізм забезпечення економічної стабільності промислових підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами» (за видами економічної діяльності) / Н.Л. Любченко. Хмельницький, 2010. 22 с.
7. Сологуб О. М. Забезпечення економічної стабільності підприємства: автореф. дис... канд. екон. наук: спец. 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). К.: МОН, молоді та спорту Укр. ПВНЗ "Європейський ун-т", 2012. 20 с.
8. Шпак Н.О., Романишин М.І. Економічна стабільність підприємства: сутність та її складові. *Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України: Зб. наук.-техн. пр.* Львів: ПВВ НЛТУ України. 2019. Вип. 19.10. С. 248-253.

Благодир Лілія Миколаївна – канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту, маркетингу та економіки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: blagodyr_lilija@ukr.net

Гавришко Дар'я Анатоліївна – студент групи МЗД-186, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет

Blagodyr Liliia M. – Cand. Sc. (Econ.), Assistant Professor on Department of Management, Marketing and Economics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: blagodyr_lilija@ukr.net

Havryshko Darya A. – Faculty of Management and Information Security Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.